

**СОЛИҚ МАЪМУРЧИЛИГИДА МОЛИЯВИЙ ТЕХНОЛОГИЯЛАР –
ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТНИ ҚИСҚАРТИРИШ ОМИЛИ СИФАТИДА**

Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич

Ўзбекистон Республикаси Солиқ қўмитаси хузуридаги Фискал институти

“Солиқлар ва солиққа тортиш” кафедраси доценти (PhD)

ТЕЛ:90-644-74-77

Аннотация. Мазкур мақолада Ўзбекистонда солиқ маъмурчилигида мавжуд муаммолар, жумладан солиқ тўлашдан бўйин товлаш (солиқдан қочиш), солиқ йиғиш тизимининг рақамлаштириш, товарларни импорт қилувчи тадбиркорлик субъектлари қўшилган қиймат солиғи тўловчиси сифатида махсус рўйхатдан ўтиш муддатлари каби муаммолар ўрганилган, уларни бартараф этишга хизмат қилувчи илмий таклифлар ва тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: Солиқ маъмурчилиги, қўшилган қиймат солиғи, электрон ҳисобварақ-фактура, импорт, солиқ имтиёзлари.

Аннотация. В данной статье изучены актуальные проблемы в совершенствовании налогового администрирования в Узбекистане, включая уклонение от уплаты налогов, цифровизацию системы сбора налогов, сроки специальной регистрации хозяйствующих субъектов, импортирующих товары, в качестве плательщиков налога на добавленную стоимость, подготовлены научные предложения и рекомендации по их устранению.

Ключевые слова: Налоговое администрирование, налог на добавленную стоимость, электронные счета фактуры, импорт, налоговые льготы.

Annotation. This article examines topical problems in improving tax administration in Uzbekistan, including tax evasion, digitalization of the tax collection system, the timing of special registration of business entities importing goods as value added tax payers, prepared scientific proposals and recommendations for their elimination.

Keywords: Tax administration, value added tax, electronic invoices, imports, tax incentives.

Кириш

2020 йил бошларида тарқалган СОВИД-19 пандемиясининг оқибатлари жаҳон иқтисодиётига салбий таъсир тенденцияси бугунги кунда ҳам маълум даражада сақланиб қолмоқда.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон Президенти Ш.Мирзиёев томонидан пандемия даврида тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш

борасида қабул қилинган муҳим қарорлари иқтисодиётимиз барқарорлигини таъминлашга имкон берди.¹

Солиқ имтиёзлари ва преференцияларнинг берилиши мамлакатимиз тадбиркорларининг аксариятига ўз фаолиятларини давом эттиришига имкон яратди. Мазкур қарорлар самараси натижасида 406 минг юридик шахс ва 322 минг якка тартибдаги тадбиркорлар фаолияти тўхташининг олди олинди. Солиқ маъмуриятчилигининг сифатини оширилиши натижасида 95% солиқлар тадбиркорлик субъектлари (415 минг юридик шахс ва 361 минг ягона мулкдор) томонидан ихтиёрий тўланди. Статистик маълумотларга кўра, 2020 йилда ҚҚС тўловчиларига 9 трлн. сўмлик ушбу солиқ қайтариб берилди. Айрим солиқ ставкалари пасайтирилди, айрим солиқларни тўлови кечиктирилди. Бизнес соҳасига тақдим этилган солиқ имтиёзи ва преференциялар 7 трлн. сўмдан ошди. Шунга қарамай, бюджет даромадлари тенденцияси барқарор бўлиб 2020 йилда 103,6 трлн. сўмни (2019 йилга нисбатан 124,4% га кўп) ташкил этди.²

Асосий қисм

Фаолиятида вақтинчалик молиявий қийинчиликни бошидан ўтказётган субъектларга мол-мулк ва ер солиғи қарзларига жарималар ҳисоблаш тўxtатилди. 2020 йил 1 июндан 2021 йил 31 декабригача бўлган даврда туроператор, сайёҳлик агентликлари, шунингдек турар жой объектлари учун даромад солиғи ставкалари 50 фоизга пасайтирилди. Солиқ текширувларини ўтказишга оид мораторий муддати узайтирилди^{3,4}.

Давлат томонидан бизнес соҳасини қўллаб-қувватланиши ва қулай ишбилармонлик муҳити яратилишига қарамай, “яширин иқтисодиёт”нинг улуши ҳанузгача салмоқли қолмоқда. Солиқ органлари текширувлари натижасига кўра 2020 – 2021 йиллар давомида янги ташкил этилган 857 та корхона хуфиёна фаолият билан шуғулланганлиги аниқланган^{5,6}.

Буни бартараф этиш учун солиқ маъмурчилигида рақамлаштириш жараёнининг қўламини кенгайтириш зарурдир. Жорий этилган рақамлаштириш воситаларини қўллаш натижасида солиқдан бўйин товлаш "схемалари"

¹ Pardaev Fayzulla Gaffarovich, & Muxiddin Abdullaevich Qurbonov. (2023). istiqbolda qo'shilgan qiymat solig'i xisobini yuritishda avtomatlashtirilgan dashboardlardan samarali foydalanish. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali , 21 (1), 189–196. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2877> dan olindi

² Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). davlat xaridlari jarayonlarini tashkil etishi va boshqarishda axborot kommunikatsiya texnologiyalarni takomillashtirish. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali, 16(1), 170–177. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2715> dan olindi

³ “Налоговые органы нового времени: через пандемию к цифровизации налогового администрирования” Журнал “Экономическое обозрение” №4 (256) 2021

⁴ Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). xufiyona iktisodiyotda eksport-importni soliqqa tortish tartibi. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali , 21 (1), 176–181. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2875> dan olindi

⁵ Давлат солиқ қўмитасининг таҳлилий маълумотлари

⁶ Muxiddin Abdullaevich Qurbonov, & Ergashev Uyg'un Jabborovich. (2023). kameral soliq tekshiruvda inson omilini kamaytirishda smart texnologiyalardan foydalanish istiqbollari. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali , 21 (1), 260–268. <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2883> dan olindi

(жумладан ҚҚС), шунингдек қасддан солиқ тўлашдан бўйин товлаган субъектларга оид маълумотлар солиқ идораларига тақдим этилди. Бу эса бюджетга 1,4 трлн. сўмлик солиқ ва йиғимлар тушмагани натижасида давлатга зарар етказилганини аниқлаш имконини берди.⁷

Бугунги кунда жорий этилган Электрон ҳисобварақ-фактуралар ва "Таҳлика-таҳлил" дастурий маҳсулотидан солиқ ҳавфи (риск) даражасини аниқлашнинг бир неча мезонлари мавжуд бўлиб, у фаолияти "шубҳали" операциялар қилган субъектларни аниқлаб сегментлайди. Шундан кейин, солиқ органлари "шубҳали" корхоналарга нисбатан Солиқ кодекси ва меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган ҳаракатларни амалга оширади.

Солиқ органлари томонидан ўтказилган камерал текширув натижасида 2633 хўжалик юритувчи субъектларнинг ҚҚС тўловчиси сертификатлари тўхтатилган ҳамда катта миқдорда бюджетга зарар етказган 570 та ҳолат бўйича ҳужжатлар белгиланган тартибда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига юборилган.

Солиқ маъмурчилигида яна бир муҳим йўналиш бу – тадбиркорлик субъектларига хизмат кўрсатишда инсон омили аралашувини чеклаш имконини бера оладиган солиқ йиғиш тизимининг рақамлаштирилиши масаласидир. Бугунги кунда юридик ва жисмоний шахслар фойдаланишлари учун 46 турдаги интерфаол ва электрон хизматлар мавжуд, улар ёрдамида солиқ ҳисоботлари, декларациялар, электрон счё-фактуралар, электрон шартномалар жўнатилади⁸. Ўтган йил давомида мазкур хизматлардан тадбиркорлик субъектлари 700 млн. мартадан ортиқ фойдаланганлар.

Электрон хизматлар билан бир қаторда маҳсулотларнинг айрим турларини идентификациялаш орқали мажбурий рақамли маркировкалаш амалга оширилмоқда. Жорий йилнинг 1 январидан тамаки ва алкоголь маҳсулотларини мажбурий рақамли маркировкалаш жорий этилди. Шунингдек, 1 апрелдан бошлаб 3 та йирик пиво ишлаб чиқариш корхонасида (бозорнинг 76,9%) этикетли маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Кейинги босқичда доридармон ва тиббиёт маҳсулоти, сув ва алкогольсиз ичимлик, шунингдек, маиший техника учун ҳам жорий этиш белгиланган. Этикетлар сохта маҳсулотлар билан курашиш учун муҳим восита ҳисобланади. Ҳалол ишлаб чиқарувчилар ўз бизнеслари самарадорлигини оширади ва реал вақтда якуний истеъмолчига ўз маҳсулотларини етказиб беради. Этикетли маҳсулотлар янгиланаётган миллий

⁷ Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). xufiyona iqtisodiyot sharoitida nazorat o'rganlari faolyatini yana takomillashtirish. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali, 21 (1), 221–231. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2880> dan olindi

⁸ <https://my.soliq.uz/main/>

каталогда акс этирилган. Мазкур каталогга 1217 турдаги маҳсулот (108 турдаги тамаки, 1039 турдаги алкогол, 70 турдаги пиво) маълумотлари кирган⁹.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг 2021 йил 20- август куни тадбиркорлар билан ўтказган илк бор учрашувидаги очик мулоқотда солиқ йўналишига алоҳида эътибор бериб, солиқ маъмуриятчилигини такомиллаштириш борасида топшириқ берди.¹⁰

Чунки қўшилган қиймат солиғи маъмурчилиги бўйича айрим муаммолар ўз ечимини кутмоқда. Таҳлил қилинганда, 2020 йилда 15 мингта тадбиркорлик субъектлари товар импорт қилган, лекин улардан 633 таси ҚҚС ва фойда солиғини тўлашга ўтмаганлиги аниқланган. Солиқ кодексига мувофиқ товарларни олиб кирувчи хўжалик субъектлари айланмадан олинадиган солиқни қўллаш ҳуқуқига эга эмас ва улар қўшилган қиймат солиғини тўлашга ўтишлари шарт. Чунки амалдаги Солиқ кодексига товарларни импорт қилувчи тадбиркорлик субъектлари қайси даврдан бошлаб ҚҚС ҳамда фойда солиғини тўловчиси бўлиши юзасидан муддатлар белгиланмаган. Товарларни импорт қилувчи субъектлардан белгиланган тартибда ва муддатларда ҚҚС, фойдаси солиқларини давлат бюджетига ундирилмаслик ҳолатлари мавжуд. Товарларни импорт қилишда ва товарларни (хизматларни) реализация қилишда тўланадиган ҚҚС суммаларини ўзаро ҳисобга олиш тартибини ишлаб чиқиш ва тажриба тариқасида 2022 йил 31 декабр гача амалиётга жорий этиш белгиланган¹¹. Товарларни импорт қилувчи хўжалик юритувчи субъектлар импорт шартномаси тузилган ойдан кейинги ойнинг 1 кунидан бошлаб ҚҚС ва фойда солиғини тўлашга ўтиши, агарда импорт шартнома мавжуд бўлмаган ҳолатларда – божхона юк декларациясини рўйхатга олиш ойдан кейинги ойнинг 1 кунидан бошлаб ўтиш тартибини белгилаш таклиф этилади. Хулоса товарларни импорти амалга оширилган пайдан бошлаб ҚҚС тўлашга ўтиш мажбурияти вужудга келишини белгилайдиган тартибни жорий этиш лозим.¹²

Солиққа тортиш борасида учраётган яна бир муаммолардан бири, бу устав фондиди шакллантириш учун эълон қилинган капитал ҳамда амалиётда банк кассаларига қўйилаётган маблағлар бўйича юзага келмоқда. Бугунги кунда тадбиркорлик субъектлари томонидан Устав фондиди шакллантириш орқали турли хил солиқдан қочиш схемаларидан фойдаланиш ҳолатлари кузатилмоқда.

⁹ <https://review.uz/uz/post/nalogove-organ-novogo-vremeni-cherez-pandemiya-k-cifrovizacii-nalogovogo-administrirovaniya>

¹⁰ Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). xufiyona iktisodiyot sharoitida davlat moliyaviy nazorati va uni takomilashtirish yo'nalishlari. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali, 21 (1), 248–259. <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2882> dan olindi

¹¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 24 августдаги “Қўшилган қиймат солиғи маъмуриятчилигини такомиллаштириш тўғрисида”ги ПҚ-5231-сонли Қарори

¹² Курбанов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). хуфиёна иктисодиётга курашиш жараёнида бюджет интизомини мустақамлашнинг зарурлиги хуфиёна иктисодиётга курашиш жараёнида бюджет интизомини мустақамлашнинг зарурлиги. World Scientific Research Journal, 21(1), 153–165. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2873>

Марказий банк маълумотида кўра, 2020 йилда 1 232 та хўжалик юритувчи субъектлар томонидан 2,6 трлн.сўмлик кунлик савдо тушумини Устав фондини шакллантиришга деб топширилган. Тадбиркорлик субъектларининг Давлат рўйхатидан ўтишида Таъсис хужжатларида Устав фонди миқдори ҳамда улушнинг шакли (пул маблағлари ёки мол-мулклар) кўрсатилади. Қонунчиликда Устав фонди миқдорини ошириш ёки камайтириш таъсисчиларнинг умумий йиғилиши қарори (баёни)да акс эттирилиши ва Давлат хизматлари агентлигида Уставга қўшимча ва ўзгартириш қайд этилиши лозим.¹³

Банк кассаларига “Устав фондини шакллантириш” учун нақд пул шаклида маблағлар кирим қилинганда қайд этилади. Устав фонди шаклланиб бўлган субъектлар томонидан бундай усулда пул маблағларини банкка топширилиши шу миқдорда солиққа тортиладиган айланмадан солиқлар ҳисобланмай қолишига сабаб бўлмоқда.

Амалиётда хўжалик субъектлари банк орқали тўловлар ўтказиш учун пул маблағига етишмовчилик бўлганда, “яширин фаолият”идан топган маблағларини Устав фондига ёки “айланма маблағлар билан тўлдириш” йўли билан банкка кирим қилади.

Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти (1-сонли БҲМС)га биноан Устав капитални шаклланиши хўжалик субъектини бухгалтерия ҳисобида қуйидагича акс этиши лозим¹⁴.

Ҳисоб-варақ	АКТИВ	Ҳисоб-варақ	ПАССИВ
<i>Таъсис шартномасига мувофиқ таъсисчиларнинг устав капиталига улуши бўйича қарзи</i>			
4610	Устав капиталига таъсисчиларнинг улушлари бўйича қарзи	8330	Пай ва улушлар
<i>Таъсисчиларнинг улушини пул шаклида келиб тушиши</i>			
5110	Ҳисоб-китоб счёти	4610	Устав капиталига таъсисчиларнинг улушлари бўйича қарзи

¹³ Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). xufiyona iktisodiyotni kamaytirishda eksport-import operatsiyalarini takomillashtirish yo'llari. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali , 21 (1), 269–275. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2884> dan olindi

¹⁴ Муаллифнинг ишланмаси

Бундай ҳолатларни олдини олиш учун Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, Давлат хизматлари агентлиги ва Давлат солиқ қўмитаси ахборот тизимларни интеграция қилиш лозим бўлади. Бунинг натижасида тўловлар ҳужжатлари (кирим ордери)да “Устав фондини шакллантириш” учун деб банк кассаларига топширилган маблағларни “онлайн” режимида кузатиш ҳамда камерал таҳлил қилиш имкони бўлади.¹⁵

Яна бир масала бу- юридик шахсларнинг активлари, хусусан асосий восита, номоддий актив ва товар-моддий ресурсларни ҳисобга олиш, устав капиталини шакллантириш (камайтириш)га оид барча хўжалик жараёнлар “E-aktiv” автоматлаштирилган ахборот тизимида акс эттирилиши лозим¹⁶.

Аксарият хўжалик юритувчи субъектлар иш фаолиятидаги барча жараёнларнинг бухгалтерия ҳисобини юритишда автоматлаштирилган 1-С ёки 1-UZ дастурий маҳсулдан фойдаланмоқда. Хўжалик субъектининг бухгалтерия ҳисоби хизмати ходимларига ўзларининг дастурий маҳсулида акс этган активларни, айниқса асосий воситалар, хом-ашё ва товарлар қолдиқларини қўшимча равишда ДСҚнинг “E-aktiv” автоматлаштирилган ахборот тизимига бирма-бир қўлда киритиш кўп вақт ҳамда иш ҳажми талаб этиши муайян қийинчилик туғдирмоқда.¹⁷

Юқорида келтирилган муаммоларни бартараф этиш ва тадбиркорлик субъектларига қулайлик яратиш мақсадида “E-aktiv” автоматлаштирилган ахборот тизими бошқа дастурий маҳсуллар (1-С ёки 1-UZ) билан интеграция қилиш ҳамда унинг ёрдамида мавжуд маълумотларни бевосита 1-С ёки 1-UZ дастурий маҳсулидан юклаб олиш тизимини яратиш, шунингдек корхона баланси қолдиғида ҳисобда турган товар моддий бойликларини электрон кўриниш (Excel файл)да юклаш имконини берадиган тизимни ишга тушириш мақсадга мувофиқ бўлади.

Хулосалар:

1. Солиқ сиёсатининг асосий йўналишидан бири сифатида “Яшил иқтисодиёт”ни ривожлантириш, “яширин иқтисодиёт”ни қисқартиришга қаратилган солиқ ва божхона сиёсатини амалга ошириш учун қўшимча зарур Чора-тадбирларни ишлаб чиқиш;

¹⁵ Qurbonov Muxiddin Abdullaevich. (2023). xufiyona iktisodiyotni kamaytirishda eksport-import operatsiyalarini takomillashtirish yo'llari. Jahon ilmiy tadqiqot jurnali , 21 (1), 269–275. <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2884> dan olindi

¹⁶ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 22 сентябрдаги 595-сон қарори

¹⁷ Курбонов, М. (2020). Зарубежный опыт эффективного использования финансовых ресурсов государственных целевых фондов. Экономика И Образование, 1(5), 163–166. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/economy_education/article/view/4823

2. Товарларни импорт қилувчи хўжалик юритувчи субъектларнинг товарлар импортини амалга оширилган пайдан бошлаб ҚҚС тўлашга ўтиш тартибини белгилаш;

3. ҚҚС тўловчи ҳисобланган тадбиркорлик субъектларнинг устав фондини шакллантириш жараёнини онлайн кузатиш ва таҳлил қилиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, Адлия вазирлиги ҳузуридаги Давлат хизматлари агентлиги ва Давлат солиқ қўмитаси ахборот тизимларни интеграция қилиш ва таъсисчилар улушини шакллантиришнинг аниқ муддатларини белгилаш лозим.

4. Хўжалик юритувчи субъектлар томонидан фойдаланилаётган дастурий маҳсуллар (1-С, 1-UZ) Давлат солиқ қўмитасининг “E-aktiv” автоматлаштирилган ахборот тизими билан интеграция қилиш, корхона маълумотларини уларнинг дастурий маҳсулидан юклаб олиш ҳамда балансдаги қолдиқда ҳисобда турган товар моддий бойликларни электрон кўриниш “Excel” файлда юклаш имконини берадиган тизимни яратиш.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА БЮДЖЕТ НАЗОРАТИНИНГ ТИЗИМЛИ ТАҲЛИЛИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 197–210. Retrieved from <http://www.wsjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2878>
2. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА НАЗОРАТ ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. World Scientific Research Journal, 21(1), 221–231. Retrieved from <http://www.wsjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2880>
3. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА ДАВЛАТ МОЛИЯВИЙ НАЗОРАТИ ВА УНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 248–259. Retrieved from <http://www.wsjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2882>
4. Мухиддин Абдуллаевич Қурбонов, & Эргашев Уйғун Жабборович. (2023). КАМЕРАЛ СОЛИҚ ТЕКШИРУВИДА ИНСОН ОМИЛИНИ КАМАЙТИРИШДА СМАРТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 260–268. Retrieved from <http://www.wsjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2883>
5. Қурбонов, М. (2020). Зарубежный опыт эффективного использования финансовых ресурсов государственных целевых фондов. Экономика И Образование, 1(5), 163–166. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/economy_education/article/view/4823
6. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТДА ЭКСПОРТ-ИМПОРТНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШ ТАРТИБИ. World Scientific

- Research Journal, 21(1), 176–181. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2875>
7. Пардаев Файзулла Гаффарович, & Мухиддин Абдуллаевич Курбонов. (2023). ИСТИҚБОЛДА ҚЎШИЛГАН ҚИЙМАТ СОЛИҒИ ХИСОБИНИ ЮРИТИШДА АВТОМАТЛАШТИРИЛГАН ДАШБОРДЛАРДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ. World Scientific Research Journal, 21(1), 189–196. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2877>
 8. Курбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТНИ КАМАЙТИРИШДА ЭКСПОРТ-ИМПОРТ ОПЕРАЦИЯЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 269–275. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2884>
 9. Курбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). ХУФИЁНА ИҚТИСОДИЁТГА КУРАШИШ ЖАРАЁНИДА БЮДЖЕТ ИНТИЗОМИНИ МУСТАҲКАМЛАШНИНГ ЗАРУРЛИГИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 153–165. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2873>
 10. Файзиёв, Ф. А. (2023). ЎЗБЕКИСТОНДА ЎЗИНИ ЎЗИ БАНД ҚИЛИШ: РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ ВА СОЛИҚ ТИЗИМИДАГИ ЎРНИ. *Gospodarka i Innowacje.*, 42, 426-434. https://gospodarkainnowacje.pl/index.php/issue_view_32/article/view/2099
 11. Файзиёв Фаррух Абдуллахожаевич. (2023). КЎЧМАС МУЛКНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 232–247. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2881>
 12. Қличев, Б. (2021, сентябрь 30). Меҳнат мотивациясида моддий рағбатлантириш таҳлили. Молия-банк тизимида илм-фан, таълимнинг инновацион инфратузилмасини шакллантириш ва ривожлантиришда тошкент молия институтининг ўрни. Конференция материаллари тўплами, Тошкент, Ўзбекистон. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10531256>
 13. Қличев Бахтиёр Пардаевич. (2023). ОПЕРАЦИОН ФАОЛИЯТ НАТИЖАЛАРИНИ ИФОДАЛОВЧИ КЎРСАТКИЧЛАР ТАҲЛИЛИ. World Scientific Research Journal, 21(1), 182–188. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2876>
 14. Тулаев Мирзакул Саламович. (2023). КОРХОНАЛАРНИНГ МОЛИЯВИЙ ФАОЛИЯТИНИ ТАШҚИ АУДИТОРЛАР ТОМОНИДАН ТЕКШИРИШ МАСАЛАЛАРИ. World Scientific Research Journal, 16(1), 252–258. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2724>
 15. Қличев, Б. (2021). Хўжалик юритувчи субъектларда ишбилармонлик фаоллиги таҳлили. Ақтуар молия ва бухгалтерия ҳисоби, 1 (3)-сон, 1-9. Retrieved from <https://finance.tsue.uz/wp-content/uploads/2021/06/4.-Қличев-Б.pdf>
 16. Yakubov U. (2021). IMPROVEMENT OF ACCOUNTING AND METHODOLOGY IN ORGANIZATION OF JOINT VENTURES. Эконмока и бизнес: теория и практика.. 4-2 (74). ISSN 2411 0450.

17. Yakubov U. (2022). MODELING THE ANALYSIS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY. Web of scientist: International scientific research journal ISSN: 2776-0979, Volume 3, Issue 2
18. Қличев, Б. (2021, ноябрь 19). Ички аудит хизмати фаолиятида иқтисодий таҳлилни такомиллаштириш масалалари. Рақамли иқтисодиёт шароитида солиқ маъмуриятчилиги ва халқаро солиққа тортиш механизмини такомиллаштириш. Халқаро конференция материаллари тўплами. Тошкент, Ўзбекистон. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10531234>
19. Ibragimov G. (2022). Digitalization of the economy of Uzbekistan: experience and prospects. International Journal of Research in Economics and Social Sciences (IJRESS), 12(05), 102-109. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRESS10-May2022.pdf>
20. Tulaev, M. (2021). МҲХС БЎЙИЧА МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ: ТАЙЁРЛАШ ВА АВТОМАТЛАШТИРИШ. *Архив научных исследований*.
21. Қличев, Б. (2021). Инновацион фаолиятда асосий воситалар таҳлилини ташкил этиш масалалари. Инновацион иқтисодиёт: муаммолар, таҳлил ва ривожланиш истиқболлари. Қарши, Ўзбекистон. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10531216>
22. Sultanov, M. (2023). Features of Dividend Allocation and Taxation in Investment Funds of Uzbekistan. *Asian Journal of Technology & Management Research (AJTMR) ISSN, 2249(0892)*.
23. Асаналиевна, С. З. (2022). Факторы Устойчивого Развития Предприятий. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*, 3(4), 65-70. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/QSMX8>
24. Klichev, V. (2014). Бошқарув ҳисобида баҳо шакллантиришни такомиллаштириш масалалари. Молия, 2014(5), 10–15. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10522860>
25. Ibragimov, G., & Yakubov, U. (2015). Agricultural Development in Uzbekistan. *SCIENTIFIC ENQUIRY IN THE CONTEMPORARY WORLD: THEORETICAL BASICS AND INNOVATIVE APPROACH*, 74. Retrieved from https://bmpublgroupp.com/assets/1_26_4_1.pdf#page=75
26. Қличев Бахтиёр Пардаевич. (2023). ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАРДА ОПЕРАЦИОН ЦИКЛ ТАҲЛИЛИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ МАСАЛАЛАРИ . World Scientific Research Journal, 16(1), 196–203. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2718>
27. Gayratjon Ibragimov Artikovich. (2022). GLOBAL DIGITALIZATION AND THE PLACE OF UZBEKISTAN. IV ФОРУМ «ЭКОНОМИКА В МЕНЯЮЩЕМСЯ МИРЕ» 2022 май КАЗАНЬ-ТАШКЕНТ), Казань-Ташкент. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6627529>
28. Ibragimov G. (2023). Problems of training financial analysts in the republic of Uzbekistan. International Journal of Research in Economics and Social Sciences (IJRESS), 13(06), 108-115. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRESS11June23-Uzb.pdf>
29. Sagdillayeva, Z. A. (2023). BUSINESS ANALYSIS IS A NEW DIRECTION OF ANALYTICAL WORK. *Intent Research Scientific Journal*, 2(6), 93-104.

30. Asanalievna, S. Z. (2022). ASSESSMENT OF THE FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE. *湖南大学学报 (自然科学版)*, 49(10). Retrieved from <https://johuns.net/index.php/publishing/454.pdf>
31. Yuldasheva Umida Asanaliyevna. (2023). TAX POTENTIAL AS AN INDICATOR OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE REGION. *European Journal of Emerging Technology and Discoveries*, 1(8), 41–45. Retrieved from <https://europeanscience.org/index.php/1/article/view/305>
32. Yuldasheva Umida Asanaliyevna. (2023). THEORETICAL APPROACHES TO THE CONCEPT OF "TAX POTENTIAL" AND METHODS OF ITS ASSESSMENT. *European Journal of Emerging Technology and Discoveries*, 1(8), 21–25. Retrieved from <https://europeanscience.org/index.php/1/article/view/302>
33. Tulaev, M. (2019). Финансовая отчетность: на пути соответствия национальным и международным стандартам. *Архив научных исследований*, 1(1). извлечено от <https://ejournal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/723>
34. Pardayevich, K. B. (2023). Analysis of the Maximum Volume of Production in Cement Production Enterprises in Uzbekistan. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 5(6), 1-8. Retrieved from <https://journals.researchparks.org/index.php/IJEFSD/article/view/4460>
35. Tulayev M., Axmedov A. (2023). Balansning tarkibiy tuzilishi va unga ta'sir etuvchi omillar. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 8, 71-77
36. Ибрагимов, Г. А. (2023). ЦИФРОВИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ И ВОПРОСЫ БЕЗОПАСНОСТИ. *Gospodarka i Innowacje.*, 68-73.
37. Ibragimov, G. A. (2021). Business Analysis In The Digital Economy. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(7), 4543–4549.
38. Tulayev M. (2023). Moliyaviy hisobotning halqaro standartlari bo'yicha moliyaviy hisobot: tayyorlash va avtomatlashtirish. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 6, 134 -138.
39. Samadova Nargiza Rasulovna. (2022). ANALYSIS OF INDICATORS REPRESENTING THE ECONOMIC POTENTIAL OF ECONOMIC ENTITIES AND ITS DISTINCTIVE FEATURES. *European Journal of Research Development and Sustainability*, 3(11), 108-111. Retrieved from <https://www.scholarzest.com/index.php/ejrds/article/view/2960>
40. Султанов Махмуд Ахмедович. (2023). ИНВЕСТИЦИЯ ФОНДЛАРИДА ДИВИДЕНД СИЁСАТИ ВА УНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ЙЎЛЛАРИ. *World Scientific Research Journal*, 16(1), 163–169. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2714>
41. Якубов, У. (2023). КОРХОНАНИНГ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТИНИ КОМПЛЕКС ТАҲЛИЛИ. *Евразийский журнал права, финансов и прикладных наук*, 3(4), 132–139. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/EJLFAS/article/view/12603>.
42. Ibragimov G. (2022). Introduction of digital solutions to the economy of Uzbekistan: problems and solutions. *International Journal of Research in IT and*

- Management (IJRIM), 12(9), 34-39. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRIM2Sep22-Uzb-1.pdf>
43. Қличев, Б. (2022). Истеъмолчи манфаатлари асосида маҳсулотга баҳо шакллантириш масалалари таҳлили. *Iqtisodiyot: tahlillar va prognozlar*, 4 (20)-сон, 170-175.
44. Нурманов, У. А. (2022). ИҚТИСОДИЁТНИ ГЛОБАЛЛАШУ ШАРОИТИДА ЖОРИЙ АКТИВЛАР ТАҲЛИЛИНИНГ НАЗАРИЙ-УСЛУБИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. "Экономика и туризм" *международный научно-инновационный журнал*, 4(6). Retrieved from <http://interjournal.uz/index.php/journals/article/view/82>
45. Нурманов, У. А. (2022). ХЎЖАЛИК СУБЪЕКТЛАРИДА ЖОРИЙ АКТИВЛАР ВА УЛАРНИНГ ТАҲЛИЛИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИ. *Журнал Инновации в Экономике*, 5(2). Retrieved from <https://tadqiqot.uz/index.php/economy/article/view/4757>
46. Рахимов М.Ю. Иқтисодий субъектлари молиявий ҳолатининг таҳлили. Ўқув қўлланма.-Т.; "Iqtisod-Moliya", 2013. -390 б.
47. Ibragimov G. (2022). Keeping records of imported goods while improving customs administration in Uzbekistan. *International Journal of Research in Finance and Marketing (IJRFM)*, 12(11), 30-34. Retrieved from <https://euroasiapub.org/wp-content/uploads/IJRFM3Nov22-Uzb.pdf>
48. М.Ю.Рахимов. (2023). МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ ТАҲЛИЛИ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР. *World Scientific Research Journal*, 21(1), 211–220. Retrieved from <http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/2879>
49. Nargiza Samadova. (2023). INFORMATION SOURCES OF ECONOMIC COMPETENCE ANALYSIS OF ECONOMIC SUBJECTS AND THEIR CLASSIFICATION. *Academia Repository*, 4(12), 278–283. Retrieved from <https://academiarepo.org/index.php/1/article/view/290>
50. Tulaev, M. (2020). Учет корпоративных облигаций. *Архив научных исследований*, 1(25). извлечено от
<https://ejournal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/2783>
51. Yakubov Ulugbek. (2023). ISSUES OF ASSESSING THE JOINT ACTIVITY OF BUSINESS ENTITIES. *American Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 14, 57–61. Retrieved from <https://ajird.journalspark.org/index.php/ajird/article/view/557>.